

Handläggare: Jan Lind
Staben
Tel: 508 264 71
s.jan.lind@gfk.stockholm.se

2002-11-28

Dnr 02-930-3494:1

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

**Göm återvinningsstationerna under gatan och i nybyggda hus
Remiss av skrivelse av Anders Broberg (kd)**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden besvarar kommunstyrelsens remiss av skrivelsen med gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande.

Olle Zetterberg

Lennart Gustafsson

Jan Lind

SAMMANFATTNING

Gatu- och fastighetsnämndens remisstid går ut 2002-12-31.

I den remitterade skrivelsen föreslås att staden bör undersöka och pröva möjligheterna att få bort de nuvarande återvinningsstationerna genom att gömma dem under gatunivå och i fastigheter. Vid nybyggen och stora ombyggnader bör inomhuslösningar undersökas.

Förutom de problem som kan förekomma med nedskräpning anser gatu- och fastighetskontoret att återvinningsstationer på gatan ofta är störande, otillgängliga och förfulande. Vi sympatiserar sålunda med skribentens tanke att stationerna helst borde ha förlagts på kvartersmark redan från början.

Stadens ambition är också sedan länge att källsorteringsfraktionerna ska samlas in på och hämtas från kvartersmark.

Numera har renhållningsnämnden till uppgift att samordna stadens agerande beträffande sådant avfall som omfattas av producentansvaret. Nämnden har ända sedan den bildades haft att verka för en övergång till fastighetsnära källsortering.

Gatu- och fastighetsnämnden arbetar i sin roll som fastighetsägare sedan flera år med en utökning av antalet fastigheter med möjlighet till källsortering samt en utökning av antalet källsorterade fraktioner.

Den i skrivelsen nämnda återvinningsstationen på Strandvägen under gatunivån har anlagts och drivs av Stockholms hamn AB som ett led i bolagets arbete med att rusta upp stadens kajer. Den öppnades i somras och betjänar Skärgårdsbåtarna.

Vad gäller idén i skrivelsen om fler återvinningsstationer under gatunivå har vi inga principiella invändningar utan prövar gärna eventuella sådana förslag som via renhållningsförvaltningens samverkansgrupp kan komma från producenterna och deras materialbolag. Att som skribenten förespråkar göra Strandvägsmodellen till ett mer allmänt föredöme för källsorteringsstationer i staden kan dock befaras bli svårt.

Olika styrmedel bör prövas för att underlätta en övergång till fastighetsvisa källsorteringslösningar såsom lagkrav på producenterna om servicenivån, avgiftsbeläggning av stadens nuvarande gratisupplåtelse och tydligare återvinningsrabatt i stadens hushållsavfallstaxa.

REMISSEN

Skrivelsen har av kommunstyrelsen remitterats till gatu- och fastighetsnämnden för yttrande senast 2002-12-31.

SKRIVELSEN

Anders Broberg påtalar i skrivelse 2002-09-24 till kommunstyrelsen att det ofta blir väldigt skräpigt runt många av återvinningsstationerna i staden. Tillstånd skulle enligt skrivelsen aldrig ha getts för återvinningsstationer på gatan. I stället borde stationerna ha förlagts inomhus redan från början.

Stockholms hamn uppges ha löst problematiken på Strandvägen genom att förlägga återvinningsstationen under gatunivå.

Broberg föreslår att staden bör undersöka och pröva möjligheterna att få bort de nuvarande återvinningsstationerna genom att förlägga dem under gatunivå och i fastigheter. Vid nybyggen och stora ombyggnader bör inomhuslösningar undersökas.

GATU- OCH FASTIGHETSKONTORETS SYNPUNKTER

De återvinningsstationer på offentlig plats som åsyftas i skrivelsen är avsedda för hushållen. Ansvar för insamling och borttransport av detta källsorteringsmaterial är sedan flera år enligt lag borttaget från kommunerna och ligger på ett antal särskilt utpekade producenter och deras materialbolag. Allt fler materialslag omfattas av det s k producentansvaret.

Nuvarande insamlingssystem för producentansvarsmaterial

Vissa av insamlingsförutsättningarna för de avfallsfraktioner som omfattas av producentansvaret, och alltså ligger utanför det kommunala renhållningsmonopolet, regleras i Stockholm av ett i gatu- och fastighetskontorets regi träffat avtal mellan staden och de ansvariga producenternas materialbolag om återvinningsplatser på offentlig plats (utl 1996:297). Avtalet gäller t o m år 2006.

Det sålunda avtalade insamlingssystemet avsåg att en basservicenivå med en offentlig insamlingsstation per 1 000 - 2 000 invånare för de delar av staden som inte täcks av en fastighetsvis insamling, skulle uppnås senast 1998-01-01.

Gatu- och fastighetsnämnden träffade avtalet utifrån nämndens roll som ägare och förvaltare av stadens offentliga platsmark.

Trots införandet av producentansvaret har Stockholm även medverkat i det direkta omhändertagandet av källsorteringsmaterial via sitt dåvarande avfallsbolag. Det kommunala bolaget SKAFAB engagerade sig sålunda som entreprenör åt producenternas materialbolag för insamling av färgat och ofärgat glas, papp/papper, metall och hårdplast.

1999 beslutade kommunfullmäktige att avveckla SKAFAB och överföra ansvaret för den kommunala avfallshanteringen, upphandling, samordning, utveckling mm till den nybildade renhållningsnämnden. Nuvarande entreprenör åt producenterna är SITA Sverige AB.

Renhållningsnämnden har bl a till uppgift att samordna stadens agerande beträffande sådant avfall som omfattas av producentansvaret. Samordningsansvaret låg tidigare på gatu- och fastighetskontoret enligt avtalet med producenternas materialbolag. Samordningen sker numera mellan renhållningsförvaltningen, stadsdelsnämnderna, miljöförvaltningen och SITA och avser lämpliga lägen för återvinningsplatserna, renhållningsfrågor, bullerstörningar mm. Eftersom ansvaret för både upplåtelse och bygglov för återvinningsstationerna numera ligger på stadsdelsnämnderna medverkar inte heller stadsbyggnadskontoret.

Den avtalade basservicenivån motsvarar en utbyggnad av antalet källsorteringsstationer till totalt 350. Den nivån har dock långt ifrån

uppnått och det förefaller t o m tveksamt om den kommer att kunna uppnås.

Vidare finns ett antal fastighetsvisa lösningar med mer eller mindre fullständiga sorteringsmöjligheter. Framförallt har stadens egna bostadsbolag satsat på att bygga ut bostadsnära system med bl a miljöstugor.

Valet av insamlingssystem i Stockholm och den relativt låga servicegraden beror bl a på materialbolagens bedömning av de ekonomiska förutsättningarna för insamlingen och deras inriktning att i första hand söka (avgiftsfria) uppställningsplatser på offentlig plats - vilka är särskilt svåra att hitta i Stockholm - hellre än traditionella fastighetsvisa lösningar.

Fastighetsvis insamling att föredra

Gatu- och fastighetskontoret vill framhålla att bostäderna i Stockholm till nästan 90 % ligger i flerbostadshus i relativt högt exploaterade områden. Lägenheterna är inte anpassade till källsortering annat än undantagsvis. Många är små. Sammantaget innebär detta att stockholmarna har stort behov av att under lång tid framöver kunna lämna ifrån sig sina sorterade fraktioner ofta, kanske dagligdags. Detta stora behov i relation till den relativt låga servicegrad för källsorteringen som materialbolagen erbjuder stockholmarna, kan befaras leda till att många tvingas avstå från källsortering och i stället fortsätter att kasta mycket av det sorteringsbara materialet tillsammans med det "vanliga" hushållsavfallet.

I avtalet mellan staden och materialbolagen finns angivet att debitering av viten kan ske om städning och tömning inte åtgärdas inom 24 timmar efter det att klagomål framförts mot en återvinningsplats. Det ankommer numera på renhållningsförvaltningen att sköta kontrollen av städning och hämtningsfrekvens i förhållande till lämningen.

Förutom de problem som kan förekomma med nedskräpning anser gatu- och fastighetskontoret att återvinningsstationer på gatan ofta är störande, otillgängliga och förfulande. Vi sympatiserar sålunda med skribentens tanke att stationerna helst borde ha förlagts på kvartersmark redan från början.

Stadens ambition är också sedan länge att allt fastighetsgenererat avfall och de likaså fastighetsgenererade källsorteringsfraktionerna ska samlas in på och hämtas från kvartersmark på sätt som varit gängse under mycket lång tid. Den återgång till äldre tiders användning av den offentliga miljön som upplag för avfall som kan sägas ha skett i bl a Stockholm, bör enligt vår mening endast ses som temporär i avvaktan på att erforderliga förutsättningar tillskapas för fastighetsvisa lösningar.

Numera har som nämnts renhållningsnämnden till uppgift att samordna stadens agerande beträffande sådant avfall som omfattas av producentansvaret. Renhållningsnämnden har ända sedan den bildades haft

att verka för en övergång till fastighetsnära källsortering. I 2002 års budget anges därutöver följande.

Dagens system med återvinningsstationer har stora brister gällande bland annat nedskräpning och förfulning av stadsbilden. Utöver detta är det angeläget att utveckla hanteringen så att medborgarna stimuleras att själva sortera i större utsträckning. Renhållningsnämnden har sedan tidigare till uppgift att utreda en övergång till fastighetsnära källsortering. Detta arbete skall fortsätta i nära samverkan med fastighetsägarorganisationer och materialbolag. Arbetet har hög prioritet och renhållningsnämnden skall under 2002, efter samråd med berörda nämnder, presentera förslag till utformning av fastighetsnära insamling inom staden.

I kommunstyrelsens nyligen presenterade förslag till budget för 2003 anges bl a följande beträffande renhållningsnämndens arbete med fastighetsnära källsortering.

Återvinningsstationerna för insamling av förpackningar infördes som en tidsbegränsad åtgärd i avvaktan på att permanenta lokaler för fastighetsnära återvinning kommer att finnas tillgängliga. I väntan på att den fastighetsnära källsorteringen införs på bred front måste de nuvarande återvinningsstationerna finnas kvar och förbättras. Renhållningsnämnden har sedan tidigare till uppgift att utreda en övergång till fastighetsnära källsortering. Detta arbete har hög prioritet och måste intensifieras i nära samverkan med fastighetsägareorganisationer och materialbolag. Avfallstaxan måste utformas så att det lönar sig för fastighetsägare att ordna lokaler för fastighetsnära sortering. Även vid beviljande av markupplåtelse och bygglov skall krav ställas på sådana lokaler. Utöver detta är det angeläget att utveckla hanteringen, så att medborgarna själva sorterar i större utsträckning. Den insamling av organiskt avfall från restauranger m.m. som i dag går till biogasanläggningen i Sofielund, skall fortsätta. På sikt skall insamlingen av rent organiskt avfall öka.

Renhållningsnämnden skall tillsammans med stadsdelsnämnderna och i samverkan med fastighetsägarna inleda övergången till fastighetsnära källsortering. Renhållningsnämnden har tillsammans med Kungsholmen och Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd påbörjat en förstudie under 2002 om utveckling av källsorteringssystem.

Skribentens propå om fastighetsvisa källsorteringslösningar för hushållen synes sålunda redan vara väl uppmärksammas inom staden.

Fastighetsnära källsortering även för verksamhetsutövare

I sammanhanget kan vidare nämnas att gatu- och fastighetsnämnden i sin roll som fastighetsägare sedan flera år arbetar med en utökning av antalet fastigheter med möjlighet till källsortering samt en utökning av antalet källsorterade fraktioner.

Fastighetsförvaltningens utveckling av en väl fungerande källsortering i nämndens fastigheter sker i nära samarbete med hyresgästerna eftersom kostnaderna måste täckas av hyresintäkter. I de flesta fall har hyresgästerna ansvar för sophantering till sorteringsställe.

Särskilt kan framhållas att i nämndens kommersiella fastigheter invigdes 1999 en av Europas modernaste miljöstationer i Hötorgscity. Stationen är placerad i lastfaret under de fem Hötorgshusen och de andra fastigheterna som ligger mellan Sergels Torg och Hötorget. 20 fraktioner tas om hand från ett flertal kommersiella hyresgäster.

Vi har eller utvecklar fastighetnära källsortering även för andra kommersiella fastigheter och våra fastigheter med kommunala verksamheter av olika slag.

Undermarkslösningar

Den i skrivelsen nämnda återvinningsstationen på Strandvägen under gatunivån har anlagts och drivs av Stockholms hamn AB som ett led i bolagets arbete med att rusta upp stadens kajer. Den öppnades i somras och betjänar Skärgårdsbåtarna.

Som skribenten påpekar är allt som syns några papperskorgar som fungerar som sopnedkast.

Under markplanet står stora containrar som hissas upp till gatunivån vid tömning.

Vad gäller idén i skrivelsen om fler återvinningsstationer under gatunivå har vi inga principiella invändningar utan prövar gärna eventuella sådana förslag som via renhållningsförvaltningens samverkansgrupp kan komma från producenterna och deras materialbolag. Undermarkslösningar förutsätter naturligtvis att eventuella konflikter med annan användning t ex ledningar kan lösas. Vidare måste nyttjarna stå för alla kostnader i enlighet med avtal som får träffas i varje enskilt fall. Även bygglov krävs.

Den tämligen unika återvinningsstationen på Strandvägen har som nämnts anlagts av hamnbolaget. Den har enligt uppgift bekostats av medel som bolaget enligt avtal erhåller av gatu- och fastighetsnämnden för upprustning av stadens kajer. Stationen vänder sig dessutom till en viss kategori näringsidkare. Det är således ganska stora skillnader i förutsättningar i förhållande till hur producenterna och deras materialbolag bedriver insamling av hushållens källsorteringsmaterial. Att som skribenten förespråkar göra Strandvägsmodellen till ett mer allmänt föredöme för källsorteringsstationer i staden kan därför kanske bli svårt. Men det är något som i första hand ankommer på producenterna och deras materialbolag att bedöma.

Styrmedel

Sammantaget anser vi att staden redan på bred front verkar för fastighetsvisa källsorteringslösningar för både hushåll och verksamheter. I den mån förutsättningar finns för fler undermarkslösningar enligt t ex Strandvägsmodellen ser vi positivt på sådana.

Stadens möjligheter att på kort sikt öka den fastighetsanknutna insamlingen och hämtningen av källsorteringsmaterial från hushållen torde dock begränsas av det ännu gällande avtalet med producenternas materialbolag som medger gratisuppställning av källsorteringsbehållare på offentlig plats.

Senast i samband med att avtalet löper ut år 2006 skulle staden i nya förhandlingar kunna eftersträva att de ansvariga producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma fastighetsvisa lösningar. En sådan förhandlingsinriktning skulle underlättas betydligt om producenterna blir lagstadgat skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem med en tillräckligt hög servicenivå. Staden bör, vilket vi framfört i flera tidigare sammanhang, verka för att sådana lagkrav införs. Även de formella kraven på fastighetsägarna har naturligtvis stor betydelse. Vidare skulle stadens nuvarande gratisupplåtelser på offentlig plats kunna avgiftsbeläggas.

En annan åtgärd i samma syfte är, som vi också pläderat för tidigare, att staden verkar för att någon form av statligt stöd införs till fastighetsägare som uppför källsorteringsanläggningar på kvarteretsmark. Vi upprepar också gärna att staden bör utveckla den kommunala avfallstaxan till ett effektivt styrmedel för att stimulera utbyggnad av fastighetsvis hämtning av källsorteringsmaterial.

Det ankommer på renhållningsnämnden att upprätta förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall. I ärendet om den nu gällande taxan (utl 2001:158) anför renhållningsnämnden att det inte finns möjligheter att direkt via avfallstaxan stimulera till fastighetsnära källsortering av producentansvarsmaterial. I den nuvarande taxan finns endast möjlighet till en "särskild sorteringsrabatt" i vissa speciella fall exempelvis i samband med försöksverksamhet med fastighetsnära källsortering. Rabatten är inte preciserad i taxan.

Vi vill dock ånyo peka på bestämmelsen i miljöbalken 27:5 enligt vilken renhållningsavgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras. Regeringen angav redan i proposition 1990/91:90 "En god livsmiljö" bl a att differentierade avfallstaxor stimulerar till ökad källsortering och att det bör göras helt klart att kommunen har rätt att differentiera avfallstaxan inom ramen för den kommunala avfallshanteringen, i styrande syfte. Även i miljöbalkspropositionen 1997/98:45 anges att avfallstaxan får differentieras i styrande syfte utan hinder av likställighetsprincipen för att t.ex. kunna stimulera källsortering av avfall.

Vi förordar att en mer generell och tydligt preciserad återvinnings- eller sorteringsrabatt införs i stadens hushållsavfallstaxa. Detta bör enligt vår bedömning ligga helt i linje med miljöbalkens bestämmelser.

Om staden för att söka få till stånd en snabbare avveckling av källsorteringsstationerna på offentlig plats och i stället en återgång till traditionell fastighetsvis hämtning skulle vilja ändra eller bryta de löpande avtalen innan de går ut 2006, bör en eventuell sådan åtgärd enligt kontorets mening föregås av ingående praktiska, miljömässiga, juridiska och ekonomiska konsekvensanalyser.

SLUT